

SUMMATIVE ASSESSMENT – II (2013-14)

द्वितीयसङ्कलनात्मकमूल्याङ्कनम् - २ (२०१३-१४)

कक्षा : षष्ठी

CLASS : VI

विषय : संस्कृतम्

SUB. : SANSKRIT

छात्रस्य नाम-----

पूर्णाङ्काः : ६०

MARKS : 60

समयः : 2½ घण्टाः

TIME : 2½ hrs

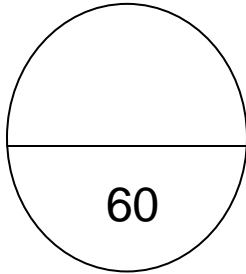
क्रमसंख्या-----

कक्षा / वर्गः-----

दिनाङ्कः-----

निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम्

(Invigilator)

प्राप्ताङ्काः

परीक्षकस्य हस्ताक्षरम्

(Examiner)

निर्देशाः -

१) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति ।

(क) अपठित अवबोधनम् - 6 अङ्काः

(ख) रचनात्मकलेखनम्- 12 अङ्काः

(ग) अनुप्रयुक्तव्याकरणम् -18 अङ्काः

(घ) पठित अवबोधनम्- 24 अङ्काः

२. उत्तराणि अस्मिन् एव प्रश्नपत्रे निर्दिष्टस्थाने लेखितव्यानि ।

३) समस्ताः प्रश्नाः अनिवार्याः । ४) उत्तराणि संस्कृतेन एव लेखनीयानि।

“क” खण्ड: अपठितावबोधनम्(6 अङ्काः)

1 . अधोलिखितं अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत।(अनुच्छेद को पढकर प्रश्नों के उत्तर लिखिए।) - 6

भारतदेशः अस्माकं मातृभूमिः अस्ति। प्राचीनकाले भरतः नाम राजा भारतम् अपालयत् । सः शकुन्तलायाः दुष्यन्तस्य च पुत्रः आसीत् । भरतः महापराक्रमी आसीत् । निर्भीकः सः सिंहशिशुभिः सह अक्रीडत् । भरतेन शासितः देशः भारतम् इति नाम अभवत् । भारतदेशः अतीवविशालः अस्ति । नवदेहली भारतस्य राजधानी अस्ति। भारतस्य उत्तरे पर्वतराजः हिमालयः अस्ति । पुण्यनदी गङ्गा हिमालयात् एव प्रवहति ।

I. एकपदेन उत्तरं लिखत। (एकशब्द में उत्तर लिखिए)

$\frac{1}{2} \times 2 = 1$

१. कः महापराक्रमी आसीत् ? -----

२. पर्वतराजः कः अस्ति ? -----

II. एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

$2 \times 2 = 4$

१. गङ्गा कस्मात् प्रवहति ?

२. कः अतीव विशालः अस्ति ?

III. रिक्तस्थानानि उचितपदैः पूरयत ।

$\frac{1}{2} \times 2 = 1$

१. नवदेहली -----राजधानी अस्ति।

२. निर्भीकः भरतः ----- सह अक्रीडत्।

खण्ड. (रचनात्मककार्यम्) 12 अङ्काः.

2. मञ्जूषातः उचितपदानि चित्वा चित्राणां नामानि संस्कृतेन लिखत । (कोष्ठक से उचित शब्दों को चुनकर चित्रों के नीचे संस्कृत नाम लिखिए) 1 x 6 = 6

मञ्जूषा :-

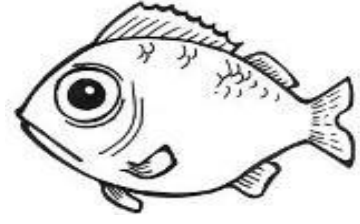
पिपीलिका	मधुमक्षिका	वैनतेयः	काकः	अङ्गुलीयकम्	मत्स्यः
----------	------------	---------	------	-------------	---------

१. -----

२. -----

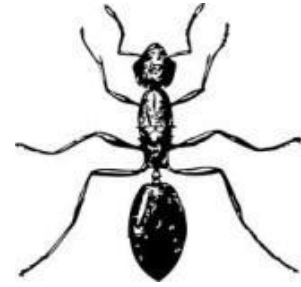
३. -----

४. -----

५. -----

६. -----

3. अधोलिखितान् शब्दान् आधृत्य सार्थकानि वाक्यानि रचयत ।

(अधोलिखित शब्दों के आधार पर संस्कृत में सार्थकवाक्य बनाइए)

1x 6 = 6

वानराः	उत्सवप्रियः	तरन्ति
सिंहाः	वृक्षेषु	नृत्यन्ति
मयूराः	जले	उत्पतन्ति
मत्स्याः	आकाशे	गर्जन्ति
खगाः	उद्याने	अस्ति
भारतदेशः	वनेषु	कूर्दन्ति

- १) ----- |
- २) ----- |
- ३) ----- |
- ४) ----- |
- ५) ----- |
- ६) ----- |

“ग”खण्डः (अनुप्रयुक्तव्याकरणम्) -18 अङ्काः

4. एकवचने रूपाणि लिखत। (एकवचन में रूप लिखिए)

1x 4 = 4

उदा - छात्राः - छात्रः

बहुवचनम् - एकवचनम् बहुवचनम् - एकवचनम्

१. बकाः- - ----- २. मानवाः - -----

३. उत्सवाः - ----- ४. कपोताः - -----

5. बहुवचने रूपाणि लिखत । (बहुवचन में रूप लिखिए)

1 x 4 = 4

उदा- फलम् - फलानि

एकवचनम् - बहुवचनम्

एकवचनम् - बहुवचनम्

१. वनम् - -----

२. व्यजनम् - -----

३. कमलम् - -----

४. पुस्तकम् - -----

6. संस्कृते संख्याशब्दं चित्वा लिखत । (संस्कृत में संख्याशब्द चुनकर लिखिए) $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

मञ्जूषा -

पञ्च	त्रयः	सप्त	चतस्रः
------	-------	------	--------

१) ----- आम्राणि ।

२) ----- चटकाः ।

३) ----- कन्दुकानि ।

४) ----- मयूराः ।

7. उचित विभक्तिरूपाणि चित्वा लिखत । (उचित विभक्तिरूप चुनकर लिखिए) 1x2=2

१. सर्पः -----बहिः निर्गच्छति।(बिल)

(अ) बिलम् (ब) बिलात् (स) बिले (द) बिलस्य

२. -----जलं पतति । (मेघ)

(अ) मेघात् (ब) मेघः (स) मेघौ (द) मेघे

8. वचनानुसारं रिक्तस्थानानि पूरयत । (वचन के अनुसार रिक्तस्थान पूरा कीजिए) $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

<u>एकवचनम्</u>	-	<u>द्विवचनम्</u>	-	<u>बहुवचनम्</u>
उदा- मोदकात्	-	मोदकाभ्याम्	-	मोदकेभ्यः
१. चित्रात्	-	-----	-	-----
उदा- नरस्य	-	नरयोः	-	नराणाम्
२. पत्रस्य	-	-----	-	-----

9. उचित शब्दरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत । (उचित शब्द चुनकर रिक्तस्थान पूरा कीजिए) $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

उदाहरणम् - काकः - काकौ - काकाः

मञ्जूषा- भानू, मुनी, पुष्पे, मुनिः

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
भानुः	(१)-----	भानवः
पुष्पम्	(२)-----	पुष्पाणि
(३)-----	(४)-----	मुनयः

10. उचितधातुरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत । (उचित धातुरूपों से रिक्तस्थान पूरा कीजिए) $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

मञ्जूषा-

पठथ	पठतः	अपठन्	पठिष्यामः
-----	------	-------	-----------

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पठति	(१)-----	पठन्ति
पठसि	पठथः	(२)-----
पठिष्यामि	पठिष्यावः	(३)-----
अपठत्	अपठताम्	(४)-----

11. अर्धोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत । - (5)

उत्सवप्रियः अस्माकं भारतदेशः । अत्र कुत्रचित् शस्योत्सवः भवति, कुत्रचित् पशूत्सवः च भवति, कुत्रचित् धार्मिकोत्सवः भवति, कुत्रचित् यानोत्सवः च। एतेषु एव अन्यतमः पुष्पोत्सवः इति । अयं “ फूलवालों की सैर ” इति नाम्ना प्रसिद्धः अस्ति ।

देहल्यां मेहरौलीक्षेत्रे अक्तूबरमासे अस्य आयोजनं भवति । अस्मिन् अवसरे तत्र बहुविधानि पुष्पाणि दृश्यन्ते । परम् प्रमुखं आकर्षणं तु अस्ति पुष्पनिर्मितानि व्यजनानि । जनाः एतानि पुष्पव्यजनानि योगमायामन्दिरे “बख्तियारकाकी” इत्यस्य समाधिस्थले च अर्पयन्ति ।

प्रश्नाः -

i) एकपदेन उत्तरत। (1x2=2)

१. कः उत्सवप्रियः देशः अस्ति ? -----

२. पुष्पोत्सवः केन नाम्ना प्रसिद्धः अस्ति ? -----

ii) पूर्णवाक्येन उत्तरत। (1x2=2)

१. पुष्पोत्सवस्य आयोजनं कदा भवति ?

----- |

२. जनाः पुष्पव्यजनानि कुत्र अर्पयन्ति ?

----- |

iii) रिक्तस्थानानि पूरयत। (½x2=1)

१. परम् प्रमुखं ----- तु अस्ति पुष्पनिर्मितानि व्यजनानि ।

२. कुत्रचित् ----- भवति , कुत्रचित् यानोत्सवः भवति ।

12. गीतम् पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत । (गीत पढकर प्रश्नों के उत्तर लिखिए) - 4

1. कुत आगच्छसि मातुलचन्द्र ?

कुत्र गमिष्यसि मातुलचन्द्र ?

अतिशयविस्तृतनीलाकाशः

नैव दृश्यते क्वचिदवकाशः ।

कथं प्रयास्यसि मातुलचन्द्र ?

कुत आगच्छसि मातुलचन्द्र ?

कथमायासि न भो! मम गेहम्

मातुल ! किरसि कथं न स्नेहम् ।

कदाऽऽगमिष्यसि मातुलचन्द्र ?

कुत आगच्छसि मातुलचन्द्र ?

i) एकपदेन उत्तरत। (1x2=2)

१. मातुलः कः ? -----

२. अतिशयविस्तृतः कः ? -----

ii) पूर्णवाक्येन उत्तरत। (1x2=2)

१. कः नैव दृश्यते ?

13. मञ्जूषातः पर्यायवाचिपदानि चित्वा लिखत । (मञ्जूषा से उचित पर्यायशब्द को चुनकर लिखिए)

मञ्जूषा - (½x4=2)

पिपासा	वस्त्राणि	अधिकम्	पृथ्वी
--------	-----------	--------	--------

१. वसनानि = ----- २. विपुलम् = -----

३. धरित्री = ----- ४. तृषा = -----

14. मञ्जूषातः विलोमपदानि चित्वा लिखत । (उल्टे अर्थवाले शब्द लिखिए) ($\frac{1}{2} \times 4 = 2$) अङ्काः

१. प्रातः	X	-----	श्वेतः
२. कृष्णः	X	-----	धनिकम्
३. निर्धनम्	X	-----	पार्श्वे
४. दूरे	X	-----	सायम्

15. उपयुक्तकथनानां समक्षम् "आम्" अनुपयुक्तकथनानां समक्षं "न" इति लिखत । (सही वाक्यों

के सामने "आम्" गलतवाक्यों के सामने "न" लिखिए) ($\frac{1}{2} \times 6 = 3$) अङ्काः

१. दशबालकाः स्नानाय अगच्छन् । (-----)
२. ते वस्तुतः नवबालकाः एव आसन् । (-----)
३. वसन्तसमये पिककाकयोः भेदः भवति । (-----)
४. वैनतेयः पशुः भवति । (-----)
५. बालकः स्वं न अगणयत् । (-----)
६. एकः बालकः नद्यां मग्नः । (-----)

16. अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमानुसारं लिखत । (निम्नलिखित वाक्यों को सही घटनाक्रम

के अनुसार लिखिए) ($\frac{1}{2} \times 6 = 3$) अङ्काः

१. स्वामी अजीजाय अवकाशस्य पूर्णं धनं ददाति ।
२. अजीजः सरलः पराक्रमी च आसीत् ।
३. अजीजः पेटिकां आनयति ।
४. एकदा सः गृहं गन्तुम् अवकाशं वाञ्छति ।
५. पीडितः स्वामी अत्युच्चैः चीत्करोति ।
६. मक्षिके स्वामिनं दशतः ।

1. ----- |
2. ----- |
3. ----- |
4. ----- |
5. ----- |
6. ----- |

17. श्लोकांशान् योजयत । (श्लोकांश जोडकर लिखिए) (1x 5 = 5)अङ्काः

(क)

(ख)

तस्मात् प्रियं हि वक्तव्यम् - वर्षन्तु विपुलं जलम् ।

गच्छन् पिपीलको याति - को भेदः पिक काकयोः ।

बालादपि ग्रहीतव्यम् - वचने का दरिद्रता ।

सूर्यस्तपतु मेघाः वा - योजनानां शतान्यपि ।

काकः कृष्णः पिकः कृष्णः - युक्तमुक्तम् मनीषिभिः ।

1. ----- |
2. ----- |
3. ----- |
4. ----- |
5. ----- |